

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060103

DOM
2016-01-19
Stockholm

Mål nr
M 3173-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-03-12 i mål nr M 712-07, se bilaga A

KLAGANDE

Södra Cell AB, 556072-7348
Skogsudden
351 89 Växjö

Ombud: Företagsjuristen S B

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Blekinge län
371 86 Karlskrona

2. Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

SAKEN

Slutligt villkor för energianvändning m.m.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på det sättet att villkor 24 upphävs.

Dok.Id 1242807

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Södra Cell AB (bolaget) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska upphäva villkor 24 samt ändra villkor 25 till följande lydelse:

25. Bolaget ska fortlöpande och systematiskt arbeta med energieffektivisering av verksamheten. Bolaget ska senast den 31 mars 2017 till tillsynsmyndigheten redovisa en handlingsplan för det fortsatta arbetet med energieffektivisering. Av planen ska framgå vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra och kostnaderna och energibesparingen för dessa i form av kostnadsnyttoanalyser samt vilka åtgärder som bolaget kommer att vidta. Motivering ska lämnas till varför övriga åtgärder enligt 2 kap. 7 § miljöbalken bedöms orimliga att vidta. Beslutade åtgärder ska så långt möjligt vara tidsatta. Planen ska därefter uppdateras minst vart fjärde år och då på nytt inges till tillsynsmyndigheten.

Bolaget har därutöver en skyldighet att i den årliga miljörapporten redovisa arbetet som genomförts under året med syfte att minska verksamhetens förbrukning av råvaror och energi, se vidare 4 § 18 i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2006:9) om miljörapport.

Bolaget har i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva villkor 24 samt ändra villkor 25 till följande lydelse:

25. Värmeförbrukningen får fr.o.m. den 1 januari 2016 inte överstiga 17,5 GJ/ADt massa under ett kalenderår. Fr.o.m. kalenderåret efter det att en ny industningsanläggning tagits i drift får värmeförbrukningen inte överstiga 15,3 GJ/ADt massa.

Naturvårdsverket har i bestritt bolagets talan och i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå överklagandet.

Naturvårdsverket har i andra hand medgett att villkor 24 och 25 ändras till följande lydelse:

24. Bolaget ska senast då produktionen i ton massa per år överstiger: 510 000 - (1 530 x andel av totala massaproduktionen som utgörs av dissolvingmassa x 100) ta i drift en ny indunstningsanläggning.

Indunstningsanläggningen ska uppfylla den energiprestanda som framgår av bolagets provotidsredovisning. Tillsynsmyndigheten får medge avsteg från angiven energiprestanda om en högre värmeförbrukning i indunstningen är nödvändig för att uppnå större energieffektivisering på annat ställe i processerna.

25. Värmeförbrukningen får fr.o.m. den 1 januari 2016 inte överstiga ett årsvärde i GJ/ADt massa, beräknat enligt följande formel: $1,15 \times (13,6 \times \text{andelen pappersmassa} + 16,3 \times \text{andelen dissolvingmassa som produceras vid anläggningen under kalenderåret})$.

Fr.o.m. kalenderåret efter att produktionen i ton massa per kalenderår överstigit 510 000 - (1 530 x andel av totala massaproduktionen som utgörs av dissolvingmassa x 100) får värmeförbrukningen inte överstiga ett årsvärde i GJ/ADt massa, beräknat enligt formeln $1,15 \times (12,0 \times \text{andelen pappersmassa} + 14,4 \times \text{andelen dissolvingmassa som produceras vid anläggningen under kalenderåret})$.

Naturvårdsverket har i tredje hand medgett att villkor 24 upphävs och att villkor 25 ändras till följande lydelse:

25. Värmeförbrukningen får fr.o.m. den 1 januari 2016 inte överstiga 16,7 GJ/ADt massa under ett kalenderår. Fr.o.m. kalenderåret efter det att produktionen per kalenderår överstigit 460 000 ton massa får värmeförbrukningen inte överstiga 14,7 GJ/ADt massa.

Naturvårdsverket har i fjärde hand medgett att villkor 24 upphävs och att villkor 25 ändras till följande lydelse:

25. Värmeförbrukningen får fr.o.m. den 1 januari 2016 inte överstiga ett årsvärde i GJ/ADt massa, beräknat enligt följande formel: $1,15 \times (13,6 \times \text{andelen pappersmassa} + 16,3 \times \text{andelen dissolvingmassa som produceras vid anläggningen under kalenderåret})$.

Fr.o.m. kalenderåret efter att produktionen i ton massa per kalenderår överstigit: $510\,000 - (1\,530 \times \text{andelen av totala massaproduktionen som utgörs av dissolvingmassa} \times 100)$ får värmeförbrukningen inte överstiga ett årsvärde i GJ/ADt massa, beräknat enligt formeln $1,1 \times (12,0 \times \text{andelen pappersmassa} + 14,4 \times \text{andelen dissolvingmassa som produceras vid anläggningen under kalenderåret})$.

Länsstyrelsen i Blekinge län (länsstyrelsen) har i första hand medgett att villkor 24 ska upphävas och i andra hand att villkor 24 ändras med följande tillägg till utformningen av villkoret:

24. Om en ökning av värmeanvändningen i industnigen är en förutsättning för att en större energieffektivisering genomförs på annat ställe i processerna så kan, efter godkännande av tillsynsmyndigheten, avsteg göras från den energiprestanda i industningsanläggningen som framgår av bolagets prøvotidsredovisning.

Länsstyrelsen har vidare medgett att villkor 25 ska ha följande lydelse:

25. Värmeanvändningen får fr.o.m. den 1 januari 2016 inte överstiga ett värde, angivet som GJ per ton massa, vilket beräknas enligt följande formel:

$1,15 \times (13,6 \times \text{andel av produktionen som utgörs av pappersmassa} + 16,3 \times \text{andel av produktionen som utgörs av dissolvingmassa})$

Fr.o.m. det kalenderår efter att produktionen per kalenderår överstigit 460 000 ton massa får värmeanvändningen inte överstiga ett värde, i GJ per ton massa, som beräknas enligt följande formel: $1,15 \times (12,0 \times \text{andel av produktionen som utgörs av pappersmassa} + 14,4 \times \text{andel av produktionen som utgörs av dissolvingmassa})$.

Bolaget har bestritt motparternas yrkanden.

UTVECKLING AV TALAN

Bolaget

Mörrums bruk producerar massa på två linjer. På linje ett produceras dissolvingmassa och på linje två pappersmassa. Under 2014 producerades 120 000 ton dissolvingmassa och 249 000 ton pappersmassa. Framställningen av dissolvingmassa kräver mer energi än framställningen av pappersmassa. Bolaget kan inte fritt välja förhållandet mellan dissolvingmassa och pappersmassa i produktmixen. Produktionen måste antingen motsvara dagens förhållande med ca en tredjedel dissolvingmassa och två tredjedelar pappersmassa, eller utgöras av enbart dissolvingmassa eller av enbart pappersmassa. För produktion av enbart dissolvingmassa fordras omfattande ombyggnader.

De två produktionslinjerna har en gemensam kemikalieåtervinning. Den nuvarande indunstningsanläggningen har två separata linjer. Befintlig indunstningsanläggning klarar en produktion på 460 000–470 000 ton per år vid nuvarande produktionsmix. Om bolaget skulle återgå till att enbart producera pappersmassa så skulle den befintliga indunstningen klara en produktion på ca 510 000 ton per år. Projekteringen av en ny indunstningsanläggning kräver mellan 30 000–40 000 ingenjörstimmar och fordrar en investering på ca 600 miljoner kronor. Hur indunstningsanläggningen utformas påverkar alla andra delar av anläggningen. Den påverkar även produktkvaliteten.

Mörrums bruk är självförsörjande på energi. Bruket producerar el motsvarande 300 GWh/år, varav 5–10 % säljs till nätet. Vidare levereras 180 GWh fjärrvärme/år. Bruket har kapacitet att leverera 200 GWh fjärrvärme/år, men kommunens

överföringsledningar är begränsande. Bruket producerar också tallolja för produktion av biodiesel motsvarande 90 GWh/år samt en mindre mängd fastbiobränsle till externa kunder.

Sodapannan utgör basen för brukets ångproduktion. Under största delen av året kompletteras den med ångproduktion i barkpannan, men under några månader uppkommer ett ångöverskott. Åtgärder för energieffektivisering, som en ny industningsanläggning, kan leda till att bruket får ett ångöverskott under större delen av året. För att nyttiggöra överskottsången krävs följdinvesteringar.

En möjlig följdinvestering skulle kunna vara en kondensturbin vilket skulle motsvara en investering på ca 500 miljoner kronor. Ett annat alternativ skulle kunna vara att ta ut energibesparingen i form av bark. Bark är volymkrävande och försäljning kan endast ske på den regionala marknaden. Bolaget har inte heller möjlighet att lagra barken. Bolaget säljer bark till Eskilstuna för 100 kr/MWh. Bolaget har tvingats sälja bark för 30 kr/MWh på grund av att det inte har funnits lagringsutrymme.

Överskott av bark skulle kunna användas för produktion av brunpellets. Det finns dock ingen efterfrågan på brunpellets. Försök att sälja brunpellets har tidigare gjorts på ett systerbruk men har avslutats eftersom det inte funnits någon efterfrågan.

Ett ångöverskott hade kunnat användas för att torka bark, men det finns ingen efterfrågan på torrare bark än bolagets, som till stor del utgörs av redan torr bark från lövträd.

Det är inte möjligt att utöka fjärrvärmeproduktionen med hänsyn till befolkningsstrukturen i omgivningen och till att nätet inte heller klarar mer än dagens produktion.

Att bygga om anläggningen för ligninproduktion skulle kosta ca 500 miljoner kronor. Det är oklart om det finns någon marknad för lignin.

Försök med förgasning av bark har gjorts vid bolagets anläggning på västkusten, Värö bruk, men med omfattande driftsproblem.

Överskottsången skulle kunna nyttiggöras genom ett sågverkskombinat. Ett sådant har uppförts vid Värö bruk till en kostnad av 1,2 miljarder kronor. Marknaden är dock mättad, och med ett sågverk även vid Mörrums bruk skulle bolaget konkurrera med sig självt.

Rötning av bark för framställning av fasta biobränslen är inte möjlig eftersom barken är giftig i sig och dödar bakterierna som används i rötningsprocessen. Det skulle fordras stora mängder av annat substrat som tillsats för att kunna driva en sådan process.

Samtliga möjliga sätt att nyttiggöra ångöverskottet kräver så stora investeringar att de inte är rimliga som följd av en investering i en ny industrianläggning.

Bolaget bedriver ett aktivt energihushållningsarbete. Bolaget har deltagit i Programmet för energieffektivisering i energiintensiv industri (PFE). Alla bolagets projekt energigranskas. Energin utgör 50 % av råvaran vid bruket. Massaindustrierna har idag utvecklats mot att bli bioraffinaderier. Bolaget deltar i forskningssamarbeten i energifrågor. Många av bolagets projekt är drivna av energibesparande åtgärder av ekonomiska orsaker. Bolagets energiåtgång ligger inom BAT-intervallet även efter det att den mer energikrävande dissolvingmassan börjat produceras.

Villkor 24 är orimligt enligt 2 kap. 7 § miljöbalken på grund av investeringens storlek och karaktär. Det räcker att reglera värmeanvändningen i villkor 25. Industningsprestanda behöver då inte regleras. Det är olämpligt att förordna om viss teknik eftersom teknikvalet bör överlämnas till bolaget. En ny industning påverkar en central del av processen, bl.a. vad avser arbetsmiljö och processens inriktning. Med en ny industning där industnarens energiprestanda villkorsregleras riskerar bolaget att suboptimera energianvändningen. Det finns betydligt mer angelägna investeringar.

Miljönyttan av villkor 24 är begränsad. Det kommer att leda till ökat ångöverskott som inte innebär någon miljönytta i sig. Ångan kan nyttiggöras, men det kräver så stora investeringar att det inte är rimligt. Om energibesparingen i stället leder till ett barköverskott är det inte säkert att barken kommer att ersätta något annat sämre bränslealternativ, det kan vara så att barken bara ersätter annan bark. Det finns inte heller någon avsättning för barken. Bolagets lönsamhetsberäkningar är enbart grundade på att det finns en möjlighet till försäljning. Barkpriset har fallit väsentligt och råder ingen brist på biobränsle i regionen. Om en större mängd bark frigörs kommer det innebära en ytterligare sänkning av priset på bark.

Vad gäller villkor 25 så är brukets energianvändning självreglerande eftersom det är en fråga om kostnadseffektivitet för bolaget. Det går inte att jämföra energihushållning med utsläpp till vatten eller luft eftersom energieffektivisering innebär en vinning. Bolaget måste dock få prioritera hur detta ska gå till. Investeringar bör föregås av noggranna utredningar. Alltför hårda krav kan leda till en oönskad låsning som skulle kunna styra processen mot produktion av enbart pappersmassa. Eftersom tillståndet tillåter även omfattar produktion av dissolvingmassa är en sådan styrning olämplig. Bolagets produktion med två linjer som producerar olika typer av massa är den enda i sitt slag.

Det finns en risk att bolaget med de överklagade villkoren inte kan producera 100 % dissolvingmassa. Att hindra bolaget från en omställning till en sådan produktion vore olyckligt. Länsstyrelsen och Energimyndigheten har accepterat en annan form av energivillkor som inte begränsar bolagets växling mellan pappersmassa och dissolvingmassa.

Om det är nödvändigt med en reglering kan bolaget godta ett villkor med nivåer som i det överklagade villkor 25. Brytpunkten för när strängare värden ska gälla bör dock inte knytas till en viss produktion, utan till att bolaget väljer att ta en ny indunstningsanläggning i drift.

Naturvårdsverkets villkorsformuleringar - som delvis skärper överklagade villkor - strider mot förbudet mot reformatio in pejus.

Naturvårdsverket

Energihushållning är en central fråga vid aktuell tillståndsprövning eftersom verksamheten har en betydande energianvändning och det av utredningen framgår att det finns tekniska åtgärder som kan vidtas för att minska denna.

Bolagets förslag till ändring av villkor 25 liknar ett tidigare förslag i mark- och miljödomstolen som förkastades där eftersom det skulle innebära att energifrågorna sattes på ständig provotid. Bolagets villkorsförslag är dessutom otydligt när det gäller tillsynsmyndighetens mandat att föreskriva villkor. Det finns skäl att föreskriva krav på specifika åtgärder - det vill säga industning - i detta fall. BAT ställer krav på en högeffektiv industning. Om villkorsskrivningen endast förlitar sig på energiförbrukningen finns det en risk att de nivåer som föreskrivs blir för generösa. Med en kombination av villkor med tekniska krav och förbrukningskrav minskar den risken. Många massfabriker har investerat i nya industningsanläggningar de senaste 20 åren.

Eventuella brister i provotidsutredningen faller tillbaka på verksamhetsutövaren. Bolaget hade i den första provotidsutredningen räknat fel vad gäller energibesparingen. Bolaget har kommit med ändrade uppgifter avseende barkpriset. Bolaget har i en parallell process om utsläpp av kväveoxider uppgett att bolaget kan producera upp till 460 000 ton massa med befintlig industningsanläggning medan bolaget i detta mål nu hävdar att större mängder kan produceras med endast mindre åtgärder. Naturvårdsverket har utgått från bolagets uppgifter i provotidsredovisningen vid formuleringen av gränsen 17,5 GJ/ADt. Detta är en generös nivå. En ny industningsanläggning skulle innebära en möjlighet att sänka energiåtgången.

Anläggningen har en hög värmeförbrukning och det är rimligt att ställa krav på bolaget att sänka denna. Kravet på lägre energiförbrukning måste knytas till produktionsnivån. Produktmixen har betydelse för värmeförbrukningen. Naturvårdsverkets andrahands- och fjärdehandsmedgivanden innebär ett förslag till anpassning av produktionsmixen. En ny dissolvinglinje borde kunna konstrueras så att värmeåtgången blir lägre än i den nuvarande.

Kondensturbiner har installerats i flera fall till en kostnad av cirka 100–250 miljoner kr. En sådan turbin skulle ge en vinst på 100 miljoner kr/år. Återbetalningstiden skulle alltså vara drygt två år. Om bolaget producerar pellets av barken medför det en större lagringskapacitet och ett större leveransområde. Uppgifter från Karlshamns Energis årsredovisning visar att det finns potential att ta emot mer fjärrvärme från bolaget än idag.

Ett alternativ till villkor 24 är att föreskriva att industningens värmeförbrukning inte får överstiga ett visst värde, förslagsvis 4,2 GJ/ADT fr.o.m. 460 000 ton produktion.

Inget av Naturvårdsverkets villkorsförslag strider mot förbudet mot reformatio in pejus. Om kravet på en ny industningsanläggning tas bort, innebär det som helhet en mildare reglering än i den överklagade domen.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anslutit sig till Energimyndighetens yttrande.

REMISSINSTANSER

Energimyndigheten

Föreskrifter om viss teknik bör undvikas. Villkor om värmeanvändning bör istället utformas i enlighet med villkor 25. Villkoret bör då fastställas på en nivå som motsvarar vad bolaget förväntas uppnå om det investerar i en ny industning. Villkoret bör göras flexibelt beroende på vilken sorts massa som produceras. Därigenom överläts åt bolaget att välja bästa möjliga teknik för att uppnå villkoret.

Ambitionsnivån bör vara att minska den relativa energianvändningen.

Gränsvärdena bör därför sättas under dagens nivåer. I och med att teknikvillkoret föreslås tas bort finns det skäl att skärpa värmeanvändningskraven även vid tillverkningsnivåer under 460 000 ton massa. Detta skulle bättre motsvara vad som hade uppnåtts med den tidigare föreslagna industningen.

Det är möjligt att avsätta överskottet av bark vid ny indunstning genom investering i en kondensurbin för elproduktion. Bolaget bör utreda om detta är ett lönsamt alternativ, eller om det är lämpligare med andra lösningar. Det går inte att med säkerhet hävda att ett trendbrott har skett avseende barkpriset. De lägre priserna kan bero på flera samverkande faktorer, bl.a. större konkurrens från avfall och returträ, det låga importpriset för stenkol, låga kostnader för utsläppsrätter, ökad import av biobränslen och varmare väder. Priset kan dock gå upp igenom om någon av dessa faktorer förändras.

Miljöförbundet Blekinge Väst

Villkor 24 och 25 skulle inte motverka bolagets möjlighet att i framtiden göra förändringar i verksamheten. Villkoren säkerställer att sådana eventuella förändringar inte kommer att påverka bolagets miljöpåverkan mer än angivet och motivera bolaget att göra nödvändiga investeringar i teknisk utrustning. Naturvårdsverket har gett förslag på inbesparing av ångförbrukningen som kan ske för att undvika friblåsning av ånga. Att barköverskott eventuell kommer att eldas i verksamheter med sämre reningsteknik än bolagets är inte relevant för denna bedömning eftersom det är en tillsynsfråga för respektive verksamhet. Eventuella framtida förändringar i verksamheten som bolaget i nuläget inte kan redogöra för bör inte beaktas i denna process. Om eller när dessa förändringar blir aktuella bör bedömning av dessa göras i en ny process.

Karlshamns kommun har anfört att kommunen inte har någon erinran mot bolagets yrkanden.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har hållit huvudförhandling i målet.

Bolagets förstahandsyrkande

Bolaget har i första hand yrkat att villkorspunkten 24 - som innebär ett krav på en ny indunstningsanläggning med en viss prestanda - ska utgå, och att villkorspunkten 25 -

som innehåller begränsningsvärden för den specifika värmeförbrukningen - ska ersättas med ett villkor om en successivt uppdaterad handlingsplan för energieffektivisering.

Enligt 2 kap. 5 § miljöbalken ska alla som bedriver en verksamhet hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheten till återanvändning och återvinning. I första hand ska förnybara energikällor användas. Kraven gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem (2 kap. 7 § miljöbalken). Av propositionen till miljöbalken (prop. 1997/98:45, del 2, s. 20 f) framgår att denna hushållningsprincip innebär att all verksamhet ska bedrivas och alla åtgärder ska vidtas på ett sådant sätt att energi används så effektivt som möjligt och förbrukningen minimeras. Den gäller vid all verksamhet och alla åtgärder som inte är av försumbar betydelse och tar sikte både på energiproduktion och energianvändning.

Bestämmelsen innebär ett genomförande av EU:s industriutsläppsdirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp [samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar]) där det framgår att medlemsstaterna ska se till att anläggningar för bland annat produktion av massa ska drivas enligt principen om att energianvändningen är effektiv (artikel 11). Energieffektivitet är också ett av de kriterier som ska utgöra underlag för fastställande av bästa tillgängliga teknik enligt samma direktiv (bilaga III).

Av kommissionens genomförandebeslut av den 26 september 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong, framgår att en högeffektiv industrianläggning ingår som en av de tekniker som i kombination med andra utgör BAT för att minska förbrukningen av värmeenergi, maximera nyttan av de energibärare som används och minska elförbrukningen. I gällande BREF-dokument (Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Production of Pulp, Paper and Board, 2015) anges att värmeförbrukningen vid produktion av blekt sulfatmassa uppgår till 10 – 14 GJ/ADt.

Det sökta tillståndet möjliggör en omfattande utökning av produktionen jämfört med tidigare tillstånd – en ökning av produktionen av blekt massa från 460 000 till

560 000 ADt/år. Av utredningen i målet framgår att anläggningen har en hög specifik värmeförbrukning jämfört med andra sulfatmassabruk. Detta gäller även efter det att hänsyn tagits till att dissolvingmassa produceras på anläggningen och att denna process kräver mer energi än framställning av pappersmassa. Av bolagets prövotidsutredning framgår även att det finns tekniska möjligheter att minska värmeförbrukningen, främst genom att införa en ny industningsanläggning som ersättning för den befintliga. En ny industningsanläggning är också en förutsättning för att nå full tillståndsgiven produktionen både vid nuvarande förhållande mellan produktion av dissolvingmassa och pappersmassa och vid produktion av enbart pappersmassa.

Bolaget har invänt att det inte finns möjligheter att nyttiggöra det ångöverskott som skulle bli följderna av en ny industningsanläggning, åtminstone inte utan omfattande följdinvesteringar. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att energibesparingen har ett samhällsekonomiskt värde som delvis är beroende på hur bolaget väljer att nyttiggöra den. Domstolen konstaterar också att en ny industningsanläggning är nödvändig för att nå full tillståndsgiven produktion och att bolaget, oavsett om installationen genomförs av renodlat kapacitetsmässiga skäl eller av en kombination av kapacitetsskäl och energihushållningsskäl, kommer att få överväga alternativ för nyttiggörande av energieffektiviseringen.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till att det är fråga om en verksamhet med en betydande energiomsättning, är det enligt Mark- och miljööverdomstolens mening motiverat och rimligt att fastställa villkor som innebär krav på bolaget att begränsa energianvändningen. Det är inte tillräckligt med en reglering av energieffektiviseringen motsvarande krav på en successivt uppdaterad handlingsplan enligt bolagets yrkande. Bolagets förstahandsyrkande om att villkorspunkten 24 ska upphävas i kombination med att villkorspunkten 25 ska formuleras som ett villkor om en successivt uppdaterad handlingsplan ska därför avslås.

Hur bör energianvändningen regleras?

I dag är anläggningens produktion fördelad så att cirka en tredjedel utgörs av den mer energikrävande dissolvingmassan, medan två tredjedelar utgörs av pappersmassa.

Bolaget har vid huvudförhandlingen uppgett att den nuvarande industriansläggningen har en kapacitet som vid denna produktionsmix medger produktion av totalt 460 000–470 000 ton massa per år. Bolaget har vidare anfört att industriansläggningarna vid produktion av enbart pappersmassa har kapacitet att producera upp till cirka 510 000 ton massa per år. För att tillmötesgå bolagets krav på flexibilitet när det gäller produktmixen har Naturvårdsverket lämnat olika förslag till villkorsformuleringar. Förslagen syftar till att med samma kravnivå som i den överklagade domen föreskriva begränsningsvärden som är relaterade till andelen dissolvingmassa som produceras.

Bolaget har anfört att Naturvårdsverkets förslag inte kan godtas. Bolaget har, utan att närmare redovisa anledning till detta, anfört att produktionen antingen måste ske med en produktmix motsvarande den nuvarande eller med produktion av enbart pappersmassa. Tillståndet medger visserligen produktion av enbart dissolvingmassa. Detta skulle dock enligt bolaget kräva en omfattande ombyggnad. Det är vidare enligt bolaget inte möjligt att nu förutse vilket energibehov en sådan omläggning av verksamheten skulle leda till.

Mark- och miljööverdomstolen finner att det är rimligt att kräva att den industriansläggning som av produktionstekniska skäl måste installeras då produktionsnivån med den nuvarande produktmixen överstiger cirka 460 000 ton massa per år – den produktionsnivå som tidigare tillstånd medgav - har en energiprestanda som innebär att värmebehovet vid bruket, angivet som specifik värmeförbrukning, sänks. Frågan är hur denna kravnivå ska komma till uttryck vid villkorsskrivningen. Eftersom en ny industriansläggning ger möjlighet till och förutsättningar för förändringar och omfördelningar av energiförbrukningen totalt sett på bruket, bör själva industriansläggningens energiprestanda inte preciseras i villkoret. Det är mer ändamålsenligt att föreskriva begränsningsvärden som är baserade på den energibesparing som bolaget i prövotidsredovisningen angett är möjlig, och

överlåta det slutliga teknikvalet till bolaget. Villkoret bör alltså upphävas, och kravet utformas enligt en modell motsvarande den som tillämpas i villkor 25.

Med detta ställningstagande återstår att bedöma bolagets andrahandsyrkande, Naturvårdsverkets tredje och fjärdehandsmedgivande samt länsstyrelsens medgivande. Frågan är då dels vilka nivåer – begränsningsvärden - som bör gälla för värmeförbrukningen och dels vad som ska utgöra brytpunkt för när kravnivån ska skärpas.

Begränsningsvärden för den specifika värmeförbrukningen

Bolaget har redovisat att enbart tre produktmixer är tänkbara vid bruket, nämligen

- a. dagens produktmix bestående av ca 1/3 dissolvingmassa och ca 2/3 pappersmassa,
- b. enbart pappersmassa, eller
- c. enbart dissolvingmassa.

I nedanstående sammanställning anges vilka begränsningsvärden som följer av den överklagade domen, bolagets andrahandsyrkande respektive av Naturvårdsverkets (NV) medgivanden i tredje hand och i fjärde hand. Naturvårdsverkets beräkningsformler enligt fjärdehandsmedgivandet – som också stöds av länsstyrelsen - har således i sammanställningen tillämpats för de tre aktuella produktionsfallen. Vidare anges värden före respektive efter brytpunkten, det vill säga före och efter en kravskärpning. Vad som ska utgöra brytpunkt behandlas i nästkommande avsnitt. För att ge en helhetsbild redovisas också i vilken utsträckning villkor 24 ska gälla enligt de olika alternativen.

	Villkor 24	Villkor 25, före brytpunkt [GJ/ADt, kalenderår]			Villkor 25, efter brytpunkt [GJ/ADt, kalenderår]		
den överklagade domen	(enl. dom)	17,5			15,3		
bolaget i 2:a hand	(utgår)	17,5			15,3		
NV 3:e hand	(utgår)	16,7			14,7		
NV 4:e hand, samt 1st	(utgår)	produktmix (se ovan)			produktmix (se ovan)		
		a	b	c	a	b	c
		16,7	15,6	18,7	14,1	13,2	15,8

Av betydelse för prövningens omfattning i ett överklagat mål är principen om förbudet mot s.k. reformatio in pejus. Förbudet innebär att en domstol i ett mål där endast en enskild part har överklagat inte får fatta ett beslut som för parten innebär en försämring jämfört med det överklagade avgörandet. Av ovanstående tabell går att utläsa att de medgivanden som Naturvårdsverket gjort i tredje och fjärde hand möjligen innebär en försämring för bolaget jämfört med det överklagade avgörandet.

Tredjehandsmedgivandet innebär i jämförelse med underinstansens dom enbart en lättnad i det avseendet att teknikkravet i villkor 24 utgår. Det har dock inte framförts några andra rimliga åtgärder som kan vidtas för att klara nivåerna i begränsningsvärdena än att just införa en ny industningsanläggning. När det gäller medgivandet i fjärde hand ger det bolaget en - åtminstone teoretisk - möjlighet att senarelägga införandet av en ny industning genom att ändra produktmix till att enbart producera pappersmassa. Detta följer av hur Naturvårdsverket har formulerat brytpunkten. Det ger också bolaget höjda begränsningsvärden vid produktion av enbart dissolvingmassa. Enligt vad som får förstås av bolagets redovisning är dock en övergång till enbart dissolvingmassa inte planerad den närmaste tiden.

Naturvårdsverkets medgivanden i både tredje och fjärde hand, liksom länsstyrelsens inställning utgör enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning till övervägande del skärpningar i förhållande till de villkor som föreskrivits av mark- och miljödomstolen. Med hänsyn till att det enbart är bolaget som överklagat domen kan villkor i enlighet med dessa medgivanden inte bli aktuella i detta mål.

Nivån för begränsningsvärdena ska således motsvara vad som anges i den överklagade domen och i bolagets andrahandsyrkande.

Brytpunkt

Den överklagade domen anger en viss produktionsnivå – 460 000 ADt/år, i huvudsak motsvarande befintliga industares kapacitet vid nuvarande produktmix – som brytpunkt. Bolaget har i sitt andrahandsyrkande angivit att de skärpta kraven istället bör knytas till att en ny industningsanläggning tas i drift.

Som framgått ovan innebär det nya tillståndet möjligheter till en betydande utökning av bolagets produktion. Det är inte skäl att låta bolaget ensamt avgöra när de energibesparande åtgärderna ska sättas in. Detta skulle bli fallet om bolagets andrahandsyrkande skulle bifallas. Brytpunkten bör vara kopplad till en viss produktionsnivå.

Slutsats

Bolagets yrkande om att villkor 24 ska upphävas ska bifallas. Det finns däremot inte skäl att upphäva eller ändra villkor 25.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2016-02-16

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Anna Tiberg, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården, hovrättsrådet Gösta Ihrfelt och tf. hovrättsassessorn Sigrid Malmström, referent.

Föredragande har varit Christian Nilsson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-03-12
meddelad i
Växjö

Mål nr M 712-07

SÖKANDE

Södra Cell AB, 556072-7348
Skogsudden
351 89 Växjö

Ombud: företagsjuristen S B c/o Södra
Skogsägarna ek.för.
Skogsudden
351 89 Växjö

SAKEN

Ansökan om tillstånd för Södra Cell AB:s anläggning i Mörrum, Karlshamns kommun, att årligen producera högst 560 000 ton blekt sulfatmassa; nu uppskjuten fråga

Avrinningsområde: 85/86 N: 6224000 E: 485400 (SWEREF99)

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslutar prövotiden och föreskriver följande ytterligare villkor för det tillstånd enligt miljöbalken till verksamheten i Mörrum som meddelades genom miljödomstolens deldom den 19 december 2008.

23. Södra Cell AB ska senast den 1 januari 2016 ta i drift nya tvättpressar utformade i huvudsaklig överensstämmelse med de åtaganden och den energiprestanda som framgår av bolagets prövotidsredovisning.
24. Södra Cell AB ska senast då produktionen överstiger 460 000 ton massa per år ta i drift en ny industningsanläggning. Industningsanläggningen ska uppfylla den energiprestanda som framgår av bolagets prövotidsredovisning.
25. Värmeförbrukningen får fr.o.m. den 1 januari 2016 inte överstiga 17,5 GJ/ADt massa under ett kalenderår. Fr.o.m. kalenderåret efter det att produktionen per kalenderår överstigit 460 000 tom massa får värmeförbrukningen inte överstiga 15,3 GJ/ADt massa.

Dok.Id 317946

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:30 -

TIDIGARE BESLUT

Miljödomstolen lämnade genom deldom den 19 december 2008 Södra Cell AB (bolaget) tillstånd enligt miljöbalken att vid Södra Cell Mörrum (SCM) producera 460 000 ton blekt sulfatmassa per år med rätt att utöka produktionen till 560 000 ton per år samt tillstånd att utvinna lignin ur svartlut.

Miljödomstolen sköt bland annat upp avgörandet av vilka slutliga villkor som skall gälla avseende energifrågor och ålade bolaget under punkt C att under en prövotid utreda investerings- och driftskostnader, ökade/minskade intäkter samt påverkan på utsläppen till luft för följande:

- Möjligheten att minska värmeförbrukningen till 3 700 respektive 3 400 kWh/ton massa.
- Energibesparande åtgärder i massatorkningen.
- Möjligheten att höja torrhalten på tunnluten från massafabriken.
- Möjligheten att bygga om indunstningen.
- Ökad torrhalt på tjockluten.
- Ökad torrhalt på bark.

I en deldom den 25 oktober 2013 avgjorde mark-och miljödomstolen delvis den uppskjutna frågan. Mark- och miljööverdomstolen undanröjde deldomen genom dom den 8 maj 2014 såvitt gäller den uppskjutna frågan och återförvisade målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Bolaget har nu inkommit med en kompletterad och reviderad prövotidsredovisning angående den uppskjutna frågan C.

Övriga i deldomen den 19 september 2008 uppskjutna prövotidsfrågor har avslutats av mark- och miljödomstolen genom en deldom den 31 januari 2012.

YRKANDE

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen avslutar prövotidsförordnandet avseende fråga C.

PRÖVOTIDSREDOVISNING**Minskad värmeförbrukning**

De nivåer som anges som anges i första utredningspunkten (3 400 kWh/ton massa respektive 3 700 kWh/ton massa) är idag inte relevanta då dessa grundar sig på en växelvis produktion av pappersmassa på barr- och lövråvara. Dagens produktion av textilmassa kombinerat med pappersmassa på barråvara ger en annan värmeförbrukning per ton massa.

	Värmeförbrukning	Produktion
År	kWh/ADt	Ton
2006	3555	442 333
2007	3697	427 208
2008	3 623	421 236
2009	3 542	442 133
2010	3 671	405 271
2011	3 789	384 378
2012*	4 078	343 949
2013	4 264	374 427
2014**	4 044	241 618

* utgör grund för nytt referensvärde 4 100 kWh/ADt

**t.o.m. augusti 2014

Initialt var bolagets bedömning att omställningen till textilmassa skulle ge en lägre relativ värmeförbrukning än innan konverteringen av fabriken. Denna bedömning byggde på ett teoretiskt resonemang kring processen, då referensanläggningar som liknar SCM saknades eftersom SCM är en tvålinjefabrik och att ny utrustning blandades med gammal i den nya textillinjen. Med ny utrustning och rätt råvara på plats i Mörrum har det visat sig att vissa processmoment har fått köras annorlunda, jämför med den initiala bedömningen, för att nå rätt kvalitet på massan. Detta har gett en högre relativ värmeförbrukning än tidigare.

Basdata för kostnads- och nyttoberäkningar

Annuitet: 0,136 (10 år, 6 % ränta)

Intäkt vid försäljning av bark: 100 SEK/MWh, tidigare angett till 195 SEK/MWh.
Intäktsbortfall för minskad elproduktion: 320 SEK/MWh (exkl. elcertifikat då SCM ej längre får tilldelning), tidigare angett till 350 SEK(MWh).
Prisantagandena utgår från nuläget samt bedömd prisnivå för de närmaste fem åren.

Energibesparande åtgärder i massatorkningen

Torkmaskin 1 (TM1) används för att avvattna och torka massan från 99 % till 6 % fukthalt. I den första delen rinner vattnet av massabanan av sig självt, därefter pressas vattnet ut mekaniskt. I den sista delen torkas massan med hjälp av stora fläktar. TM1 har genomgått stora förändringar både vad gäller processtekniska förutsättningar samt ändrad mekaniskt uppställning.

Torrhalten i massan innan fläkttorken har ökat från 47 till 57 % till följd av utförda förändringar i den mekaniska delen av massatorkningen. En förändring som utförts är att guskpressen samt de tre efterföljande pressnypen har försetts med överfiltrering för effektivare borttransport av vatten från massabanan. En annan förändring som utförts är att cylindertorken, som tidigare torkat massabanan med hjälp av ånga, har skrotats. Dessutom har hela processen förändrats på TM1. Numera produceras textilmassa istället för pappersmassa samtidigt som barråvara har fått lämna plats för lövråvara. Sammantaget innebär dessa förändringar att värmebehovet på TM1 har minskat. Då flera förändringar genomfördes vid samma tillfälle går det inte att specificera hur stor del av värmebesparingen som tillfaller respektive förändring. Samtliga förändringar på TM1 ingår i det nya referensvärdet för värmeförbrukningen för hela fabriken. Dagens torrhalt på 57 % är hög och det är inte rimligt att kräva en investering i ytterligare mekaniskt torkning. Effekten av ytterligare mekanisk torkning är dessutom tveksam vid så hög torrhalt.

Torkmaskin 2 (TM2) går vid dagens produktion inte med full kapacitet. Installation av en skopress på TM2 ger uppskattningsvis en värmebesparing på 67 kWh/ADt i form av minskat ångbehov. Investeringen innebär att elproduktionen minskar med 5,5 GW/år samt att bränslebehovet till Ångpanna 3 (ÅP3) minskar med 35 GWh/år. Investeringen beräknas uppgå till cirka 60-70 MSEK.

Den minskade ångproduktionen på ÅP3 innebär att utsläppet från pannan minskar med 0,15 ton SO₂ och 4,5 ton NO_x per år. Det ska noteras att det inte tagits hänsyn till om besparingen leder till friblåsning av ånga eller inte. Barkpannan är idag i drift på minimilast några månader per år. Under denna period leder ångbesparingen inte till någon nyttiggjord värmebesparing eftersom ångan måste friblåsas. Värmebesparingen är därför något lägre i verkligheten än vad som redovisats ovan.

Detta ger:

Ett minskat bränslebehov i ÅP3 ger en intäkt på cirka 3,5 MSEK/år (tidigare angett till 6,5 MSEK/år) från försäljning av bark.

En minskning av ångproduktionen i ÅP3 ger en minskad intäkt på cirka 1,8 MSEK/år (tidigare angett till 1,5 MSEK/år) från elproduktion.

Summa intäkt vid installation av skopress blir cirka 1,7 MSEK/år (tidigare angett till 5,0 MSEK/år).

Kapitalkostnaden för installation av skopress är cirka 9,5 MSEK/år.

Möjligheten att höja torrhalten på tunnluten från massafabriken

Brunmassatvätten används för att tvätta bort koklut från frilagda massafibrer. Tvättning sker på tvättfilter eller med tvättpressar enligt motströmsprincipen. Den renaste massan möter den renaste tvättvätskan och den resulterande tvättvätskan kallas tunnlut, som går vidare till indunstning.

SCM genomför nu en ombyggnad av brunmassatvättlinje 2, där ett av delmålen är att öka tunnlutens torrhalt genom att installera ny tvättutrustning. Projektet innebär att två nya tvättpressar ersätter dagens fyra tvättfilter.

Investeringskostnaden är beräknad till cirka 215 MSEK.

Installationen av nya tvättpressar minskar vätskebelastningen och därmed värmebehovet i indunstningen med 59 kWh/ADt, vilket innebär att elproduktionen samtidigt minskar med 4,7 GWh/år. Detta minskar bränslebehovet till ÅP3 med 29 GWh/år. Den minskade ångproduktionen på ÅP3 innebär att utsläppet från pannan minskar med 0,13 ton SO₂ och 3,8 ton NO_x per år.

Detta ger:

Ett minskat bränslebehov i ÅP3 ger en intäkt på cirka 2,9 MSEK/år (tidigare angett till 14 MSEK/år) från försäljning av bark.

En minskning av ångproduktionen i ÅP3 ger en minskad intäkt på cirka 1,5 MSEK/år (tidigare angett till 3,2 MSEK/år) från elproduktion.

Summa intäkt vid ombyggd brunmassatvätt blir cirka 1,4 MSEK/år.

Kapitalkostnaden för ombyggnad av brunmassatvätten är cirka 29 MSEK/år.

Bolaget kommer genomföra denna förändring eftersom den möjliggör en ökad massaproduktion.

Möjlighet att bygga om industnningen samt ökad torrhalt på tjockluten

SCM har gjort en förstudie för en helt ny enlinjes industningsanläggning med 7-effektsekonomi. I denna ingår utredningskravet att höja torrhalten på tjockluten till cirka 78 %. Vissa investeringar kring tjocklutslagret är redan genomförda som förberedelse för ombyggnationen. Investeringskostnaden för ny industning inklusive höjd torrhalt på tjockluten beräknas till cirka 600 MSEK. Den beräknas ge en ångbesparing i storleksordningen 490 kWh/ADt vilket medför att drifttiden för ÅP3 kan minskas. Av dessa kan 278 kWh/ADt användas i processen (nyttiggjord energi) medan resterande 212 kWh/ADt friblåses.

Installationen av ny industning inklusive ökad torrhalt i tjockluten minskar barkeldningen med 138 GWh/år, vilket innebär att elproduktionen minskar med 22 GWh/år. Den minskade ångproduktionen på ÅP3 innebär att utsläppet från pannan minskar med 0,59 ton SO₂ och 17,8 ton NO_x per år.

Detta ger:

Ett minskat bränslebehov i ÅP3 ger en intäkt på cirka 13,8 MSEK/år (tidigare angett till 146 MSEK/år) från försäljning av bark.

En minskning av ångproduktionen i ÅP3 ger en minskad intäkt på cirka 7,1 MSEK/år (tidigare angett till 33 MSEK/år) från elproduktion.

Summa intäkt vid ombyggd brunmassatvätt blir cirka 6,7 MSEK/år.

Kapitalkostnaden för installation av ny industning är cirka 82 MSEK/år.

Ökad torrhalt på bark

Andelen bark från lövträd har ökat markant vid övergången till att producera textilmassa av lövråvara på linje 1. Den genomsnittliga torrhalten på barken har därmed ökat och ligger över 50 % hela året. Beräkningar visar att torrhalten varierar mellan 52 och 62 % under året. Det betyder att en barktork för att höja torrhalten till 55-65 % inte är aktuell då denna nivå redan är uppnådd.

En tork för att höja torrhalten till 85-90 % är endast aktuell om det finns avsättning för en torrare bark. Vidareförädling till en högre torrhalt leder inte till ett högre försäljningspris på marknaden då marknaden inte efterfrågar denna produkt. SCM kan inte heller använda bark som oljesubstitut i mesaugnarna då det inte finns kapacitet i ugnarna för detta bränsle.

Sammanfattning

Värme – referensnivå och besparingar	Värmebesparing (kWh/ADt)	Total värmeförbr. (kWh/ADt)
Referensnivå värmeförbrukning (2012)		4 100
Energibesparande åtgärder i massatorkningen	67	4 033
Höjd torrhalt på tunnluten	59	4 041
Ombyggnad av indunstningen samt ökad torrhalt på tjockluten	490	-
varav nyttiggjord energi	278	3 822
varav ångöverskott	212	-
Ökad torrhalt på bark	-	-

Av tabellen framgår att det endast är indunstningen av ovan utredda åtgärder som ger effekt på den totala värmeförbrukningen. Denna värmebesparing innebär att ytterligare bark frigörs. Bolaget har kontinuerligt arbetat för att nyttiggöra energi som finns i biobränslet. Bolaget har till mycket stor del (99 %) fasat ut användningen av fossila bränslen och energieffektiviteten i anläggningen är idag på en mycket god nivå. SCM är nettoleverantör av grön el samt levererar fjärrvärme till närliggande samhällen.

Även om det frigörs barkbränsle för avsalu eller för framtida användning inom verksamheten är det därmed inte klargjort att det faktiskt kommer att ske och i vilken omfattning som barken kommer att nyttiggöras. Det finns idag ingen användning av uppkommen bark inom verksamheten då det inte är möjligt att använda bark i befintliga mesaugnar. Den fossila andelen av det bränsle som används vid SCM uppgår dessutom redan idag till mindre än 1 % av det totala bränsleholet. Frågan är om barken kommer att användas som biobränsle inom annans verksamhet. Idag råder inte någon brist på biobränsle i regionen. Det är således möjligt att en ökad tillgång på biobränsle endast leder till ett lägre pris på bränslet. Bolaget har inte heller kontroll över hur barken används efter avyttring. Det innebär att även om utsläppet av kväveoxid och svavel minskar vid SCM kan förbränningen av barken hos andra verksamheter mycket väl ske på ett sådant sätt att de totala kväveoxid- och svavelutsläppen ökar och det kommer även leda till totalt ökade utsläpp genom att barken måste transporteras relativt långa avstånd. Det är inte heller säkerställt att barken ersätter fossila bränslen utan kan mycket väl konkurrera ut andra biobränslen. Bolaget har redan idag ett ångöverskott sommartid som inte kan tillvaratas. Att tvingas genomföra ytterligare åtgärder som leder till ett ökat värmeöverskott från verksamheten leder inte i sig till en miljönytta och på liknande sätt kan det bli med ett barköverskott. Bolagets utsläpp av kväveoxid och svavel uppfyller dessutom väl kravet på bästa möjliga teknik.

Beräkningarna av intäkterna från barkförsäljning är osäkra och beroende av möjligheterna till avsättning för barken som energiråvara, barkpriset och elpriset. Det kan konstateras att barkpriset har fallit väsentligt i förhållande till när den första prøvotidsutredningen upprättades, liksom elpriset. Dessutom kommer den större mängden bark som frigörs på den lokala marknaden att påverka priset, vilket inte har beaktats i denna prøvotidsredovisning. Det är inte ens säkert att bolaget skulle få avsättning för hela den mängd bark som skulle frigöras. I den mån bolaget inte får avsättning för barken leder det till en kostnad för destruktion.

Mot bakgrund av det sagda anser bolaget att det inte kan anses rimligt att kräva ytterligare åtgärder för att minska värmeförbrukningen i fabriken då kostnaderna med ovan utredda investeringar inte uppvägs av nyttan.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket har i första hand yrkat att bolaget åläggs att komplettera prøvotidsredovisningen med en beräkning av energibesparing och kostnader för en barktork för torkning av bark från endast barrved.

För det fall domstolen skulle anse att målet ska avgöras utan komplettering enligt förstahandsyrkandet, har Naturvårdsverket i andra hand yrkat att följande villkor föreskrivs för tillståndet.

1. Bolaget ska senast den 1 januari 2016 ta i drift nya tvättpressar utformade i huvudsaklig överensstämmelse med de åtaganden och den energiprestanda som framgår av bolagets prøvotidsredovisning.
2. Bolaget ska senast då produktionen överstiger 460 000 ton massa per år ta i drift en ny indunstningsanläggning. Indunstningsanläggningen ska uppfylla den energiprestanda som framgår av bolagets prøvotidsredovisning.
3. Värmeförbrukningen får fr.o.m. den 1 januari 2016 inte överstiga 17,5 GJ/ADt massa under ett kalenderår. Fr.o.m. det kalenderår efter det att produktionen per kalenderår överstigit 460 000 ton massa får värmeförbrukningen inte överstiga 15,3 GJ/ADt massa.

Naturvårdsverket bedömer att intäkten från barkförsäljning bör kunna sättas till över 150 kr/MWh, istället för det av bolaget antagna 100 kr/MWh. Det är otydligt om bolaget tagit hänsyn till verkningsgraden i pannan.

Tillståndet innefattar att ”genomföra i ansökan beskrivna åtgärder avseende utvinning av lignin ur svartluten (s.k. LignoBoost-teknik)”. Denna teknik finns nu i kommersiell fullskaledrift vid massabruk i USA. Genom att på detta sätt utvinna lignin ut svartluten behöver ingen ånga friblåsas. Bolaget kan då tillgodogöra sig hela den ångbesparing som en kommande ny indunstning skulle möjliggöra.

Ligninet kan antingen användas av bruket själv, t.ex. i mesaugnen, eller säljas som ett högkvalitativt bränsle.

Ett annat sätt att nyttiggöra inbesparad ångförbrukning är att installera en kondens-turbin för produktion av el. För bolaget kan detta ekonomiskt vara ett väl så bra alternativ att tillvarata överskottsenergi som att utvinna lignin eller sälja bark. Ur ett

energihushållnings- och miljöperspektiv är produktion av kondensel sannolikt sämre eftersom man totalt sett får en lägre verkningsgrad för utnyttjandet av bränsle. I jämförelse med friblåsning är kondensel dock ett klart bättre alternativ.

Vid mark- och miljödomstolen pågår närvarande även ett mål som avser en uppskjuten fråga om utsläpp av kväveoxider från sodapanna och mesaugnar (M 1381-11). Av handlingar i detta mål framgår att brukets produktionskapacitet är begränsad av indunstningen. I likhet med den investering av nya tvättpressar som bolaget åtagit sig, innebär det att en ny indunstning betalas och blir lönsam genom den högre produktion som blir möjlig genom investeringen. Som Naturvårdsverket uppfattar det är därmed en produktion över 460 000 ton massa per år och en ny indunstning redan av produktions-skäl ihopkopplade med varandra.

Länsstyrelsen i Blekinge län har anfört bl.a. följande.

Mark- och miljödomstolen bör i villkor föreskriva att bolaget vid anläggningen i Mörrum i skäligen utsträckning successivt ska vidta åtgärder för att minska energianvändningen i verksamheten. Åtgärderna ska baseras på en kartläggning och plan för energihushållning som ska revideras fortlöpande. Hela verksamheten ska ha gått igenom vart tredje år.

Av planen ska åtminstone följande framgå:

- Vilka åtgärder som, oavsett avskrivningstid, är tekniskt möjliga och realistiska att genomföra samt kostnaderna och energibesparingen för dessa åtgärder.
- Kostnads-kalkyler omfattande minst totalinvesteringskostnad och återbetalningstid, grundad på åtgärdens livscykelkostnader.

Resultatet från kartläggning och revidering ska redovisas för tillsynsmyndigheten vart tredje år. Redovisning av genomförda åtgärder jämförda med planen ska redovisas årligen i samband med miljörapporten. Avvikelse från planen ska motiveras.

Mark- och miljödomstolen bör föreskriva särskilda villkor för energianvändningen ifall det av utredningar framgår att det finns tekniska åtgärder att vidta för att

minska energianvändningen och förutsättningar för detta finns. Se Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-12-04 (mål nr M 195-14).

Bolaget har i bemötande anfört bl.a. följande.

De värmeverk som bolaget levererar till har inte behov av ett torrare bränsle då de har rökgaskondensering och därför inte kan elda med ett torrare bränsle. Marknaden efterfrågar inte heller bark med bättre torrhalt än vad bolaget kan leverera redan idag. Inte heller finns internt behov av ett torrare bränsle då befintlig ångpanna är en BFB-panna och ett torkat bränsle inte ger några fördelar. Externt biobränsle används därmed inte för att höja torrhalten på bränslet till pannan.

Ombyggnad av försileri och brunmassatvätt på linje 2 är ett pågående projekt med planerad driftstart december 2015. Bolaget anser således att det saknas skäl för att tynga tillståndet med onödiga villkor.

Bolaget vidhåller att det enligt 2 kap. 7 § miljöbalken är orimligt att kräva att bolaget ska ta i drift en ny indunstningsanläggning och det främjar inte en hållbar utveckling enligt 1 kap. 1 § miljöbalken. Kravet är i sig orimligt med hänsyn till investeringens storlek (cirka 600 MSEK), karaktär och de ekonomiska prioriteringar som det tvingar bolaget att göra i sin verksamhet. Det är vidare orimligt att ställa så omfattande krav med hänsyn till de ekonomiska och miljömässiga osäkerheter som föreligger. Bedömningsunderlaget bygger på antaganden som är osäkra och som ligger utanför bolagets rådighet, där miljönyttan inte ska uppnås i bolagets verksamhet utan i andras verksamheter. Bolaget hänvisar till vad man anfört i sitt överklagande av deldomen 2013-10-24 hos Mark- och miljööverdomstolen.

Bolaget anser att energivillkor är kontraproduktivt och att energiförbrukningen är självreglerande. Industrier strävar efter att bli så energieffektiva som möjligt eftersom detta ger minskade kostnader. Att låsa värmeförbrukningen till specifika nivåer i villkor riskerar att begränsa möjligheten till framtida utveckling av nya produkter.

Verksamheten uppfyller redan idag de nivåer som finns angivna som referensnivåer BAT i kapitel 2 i BREF. Här anges 3 800 - 5 100 kWh/ADt som ett referensvärde

för värmeförbrukning i ointegrerade sulfatmassabruk, vilket skulle motsvara 13,7 - 18,4 TJ/ADt. Bolaget anger i sin prøvotidsredovisning att verksamhetens nya referensvärde sedan ombyggnaden till textilmassa är 4 100 kWh/ADt. Med tanke på att bolaget utöver produktion av blekt sulfatpappersmassa även tillverkar dissolivering, kan bolaget konstatera att verksamheten med god marginal klarar de angivna nivåerna.

Den intäkt från försäljning av bark på 100 kr/MWh som bolaget använt i sin prøvotidsredovisning är baserad på verklig intäkt och är således inget antagande. De nivåer för intäkten från försäljning av bark som Naturvårdsverket anger i sitt yttrande är inte relevanta för bolaget då dessa baserar sig på medelpriser samt ett allt för kort transportavstånd. Naturvårdsverkets pris på över 150 kr/MWh för biobränslekunden är relativt rimligt, men transportavstånd, lagrings- och hanteringskostnader och substansförluster är betydligt högre än vad verket räknat med varför intäkten till bolaget blir 100 kr/MWh.

I nuläget är transportavståndet minst det dubbla och ett kommande barköverskott i regionen kommer att medföra längre transportavstånd såsom t.ex. till Mälardalen. Naturvårdsverket anger att priserna på längre sikt är på väg upp, men redan idag lagras bark som det inte finns möjlighet att avyttra. Signaler från marknaden i regionen tyder snarare på att marknaden i södra Sverige är mättad och att priserna kommer att sjunka.

Det externa bränslet som användes i ångpannan under 2013 var en följd av låg produktion vid bolagets anläggning i Mörrum 2012 då textilmasseproduktionen startade och den kalla vintern. Cirka 15 % av barkandelen i ångpannan var externt bränsle. År 2014 var motsvarande siffra 1,6 % och denna mängd bestod helt av bränsle som fanns in-tecknade i avtal för att möta säsongsvariationer. Eftersom lagringsutrymmet är begränsat sker utleveranser som sedan ersätts med inköpt bränsle.

Den mängd eldningsolja som årligen förbrukas i ångpannan är endast kopplad till störningar så som start och stopp av anläggningen och kan inte ersättas med bark. Självklar har bolaget tagit hänsyn till pannans verkningsgrad i samtliga beräkningar.

Lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag föreskriver att en energikartläggning ska göras senast den 5 december 2015 och därefter vart fjärde år. Energikartläggningen ska omfatta en ingående översyn av energianvändningen i företaget och förslag på kostandeseffektiva åtgärder såväl för att spara energi som för att effektivisera energianvändningen. Resultatet ska redovisas i en rapport. Rapporten och övriga handlingar och upplysningar ska lämnas till tillsynsmyndigheten på begäran. Bolaget anser således att det saknas skäl för att tynga tillståndet med nödiga villkor.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen bedömer att prövotidsredovisningen innehåller tillräckligt underlag för att den uppskjutna frågan nu ska kunna avgöras. Någon komplettering enligt Naturvårdsverkets förstahandsyrkande är inte nödvändig.

Länsstyrelsen har föreslagit att det i villkor bör föreskrivas en skyldighet för bolaget att i skäligen utsträckning successivt vidta åtgärder för att minska energianvändningen. Ett syfte med en tillståndsprövning är att konkretisera de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Det innebär att sökanden ska få besked om vilka åtgärder som måste vidtas för att bl.a. kravet om hushållning med energi i 2 kap. 5 § jämfört med 7 § ska vara uppfyllt. Länsstyrelsens förslag skulle innebära att energifrågorna sattes på en ständig prövotid och kan därför inte vinna bifall. Den skyldighet som följer av lagen om energikartläggning i stora företag kan emellertid skapa underlag för en eventuell framtida omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken.

Naturvårdsverket anser att brukets produktionskapacitet är begränsad av industrier. För att höja produktionen över 460 000 ton massa per år fordras en ny eller ombyggd industri. Bolaget har inte motsagt denna slutsats. Det faktum att bolaget likväl motsätter sig ett krav på ny industrianläggning – liksom på nya tvättpressar – får uppfattas så att bolaget anser att investeringar enbart bör ske på företagsekonomiska grunder. Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte är orimligt att föreskriva villkor om såväl nya tvättpressar som ny industrianläggning i enlighet med Naturvårdsverkets andrahandsyrkande.

Naturvårdsverket har även yrkat på villkor om begränsningsvärden avseende

värmeförbrukningen. Bolaget har inte motsatt sig nivåerna, men anfört att sådana villkor riskerar att begränsa möjligheten till framtida utveckling av nya produkter. Mark- och miljödomstolen konstaterar de föreslagna begränsningsvärdena avser nuvarande tillstånd och att nya produkter fordrar en ny tillståndsprövning. Villkoret bör därför bestämmas i enlighet med Naturvårdsverkets yrkande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 2 april 2015

Jonas Sandgren

Bertil Varenius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Jonas Sandgren, ordförande, och tekniska rådet Bertil Varenius.